

Status etisk handel

Årsrapport 2023

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Strategimål 1: Medlemmer er ledende i arbeidet med aktsomhetsvurderinger	4
Åpenhetsloven	4
Medlemsrapportering	4
Offentlig sektor	4
CSRD (direktivet for bærekraftsrapportering)	5
Strategimål 2: Arbeidstakere i medlemmenes virksomhet og leverandørkjede har sikret anstendige arbeidsforhold	5
Aktsomhetsvurderingsprosjekter (Norad-finansiert 2021-2024)	5
Grønn sosial dialog og likestillingsprosjektet i Bangladesh	6
Sør-Afrika	6
Elfenbenskysten	6
Vietnam	7
General Manufacturing	7
Ansvarlig innkjøpspraksis tekstil	7
MSI Working Group on Forced Labor	7
Levelønn	7
Bærekraft-17	8
Strategimål 3: Klima- og miljøavtrykket i medlemmers virksomhet og leverandørkjede er redusert	8
Vannrisiko	8
Avskogingsfrie leverandørkjeder	8
Strategimål 4: Etisk handel Norge skal være Nordens ledende flerpartssamarbeid og pådriver for bærekraftig forretningspraksis	8
Joint Ethical Trading Initiatives (JETI)	8
Samarbeidspartnere	8
Påvirkningsarbeid	9
Kurs og arrangementer	9
Strategimål 5: Etisk handel Norge skal ha en god og forutsigbar økonomi	10
Kommunikasjon	10
Sosiale medier	10
Økonomi og medlemsutvikling	10
Sekretariatet	10
For styret i Etisk handel Norge	11
Statistikk Etisk handel Norge 2023	12

Innledning

Væpnede konflikter, kriger og flere autoritære stater gjorde verden mindre trygg og demokratisk i 2023. Arbeidstakerne er sentrale i å revitalisere demokratiet og den internasjonale arbeidstakerorganisasjonen ITUC har derfor demokrati som mål nummer en i 2024. Å gjenopprette demokrati hvor både arbeidstakere, innbyggere og næringslivet ser at de får flere fordeler enn med autoritære alternativer, er også nøkkelen til å bekjempe klimaendringer og bygge en mer bærekraftig fremtid.

2023 ble det varmeste året noensinne med de høyeste klimagassutslipp og rekordstore oversvømmelser. Vi har allerede opplevd et år hvor temperaturen har ligget over Parisavtalens 1,5 graders-mål. Siden Parisavtalens inngåelse i 2015, har CO2 nivåene økt 6 prosent, mens verdens produksjon av fornybar energi aldri har vært høyere enn nå. Vi må ha flere grønne jobber samtidig som arbeiderne ivaretas. Omstilling til lavutslippssamfunnet kommer til å bli mye mer krevende, enn det vi har sett hittil. Etisk handel Norge vil fortsette å være en aktiv pådriver for en ansvarlig og rettferdig omstilling. Å få på plass et ansvarlig næringsliv og offentlig sektor er også helt avgjørende for at Etisk handel Norge skal oppnå sin visjon: Sammen om handel som lønner seg for mennesker, samfunn og miljø.

I 2022 og 2023 hadde Etisk handel Norge nesten 30 prosent medlemsvekst til sammen og det er mange år siden sist vi opplevde så gode tall. Vi har derfor også kunnet styrke medlemstilbudet vårt med å ansette flere medlemsrådgivere og antall årsverk er økt fra 10,3 til 12,9. Den store interessen for bærekraftig forretningspraksis og medlemskap, er en

kombinasjon av medlemsanbefalinger til leverandører og forretningsforbindelser, den norske åpenhetsloven og lovkrav fra EU; bærekraftrapportering (CSRD), aktsomhetsdirektivet (CSDDD), klassifisering av bærekraftsinformasjon (Taksonomien), avskogingsfrie leverandørkjeder og lov om forbud mot produkter laget under tvangsarbeid (FLR)¹. Etisk handel Norge utvider nå sitt medlemstilbud på grunn av de økte lovkravene. Senhøsten igangsatte vi et eget CSRD-prosjekt med kompetanseheving og dobbelt vesentlighetsanalyser for medlemmer og ikke-medlemmer. Vi utforsker og en programvareløsning som kan integreres med medlemsrapportering, slik at medlemmene slipper dobbeltrapporteringer.

Det har vært høyt aktivitetsnivå i 2023, og oppsummert har Etisk handel Norge styrket sin posisjon som Nordens ledende flerpartssamarbeid og pådriver for bærekraftig forretningspraksis.

Årsberetningen er strukturert etter vår strategi «den nye normalen» med fem mål;

- **Strategimål 1:** Medlemmer er ledende i arbeidet med aktsomhetsvurderinger
- **Strategimål 2:** Arbeidstakere i medlemmenes virksomhet og leverandørkjede har sikret anstendige arbeidsforhold
- **Strategimål 3:** Klima- og miljøavtrykket i medlemmers virksomhet og leverandørkjede er redusert
- **Strategimål 4:** Organisering. Etisk handel Norge skal være Nordens ledende flerpartssamarbeid og pådriver for bærekraftig forretningspraksis
- **Strategimål 5 Finansiering:** Etisk handel Norge skal ha en god og forutsigbar økonomi

¹ CSDDD og FLR ventes endelig vedtatt av EU-parlamentet i slutten av april 2024.

Strategimål 1:

Medlemmer er ledende i arbeidet med aktsomhetsvurderinger

Oppsummert: Våre medlemmer viser fremdrift i aktsomhetsvurderingsarbeidet og nesten alle medlemmer (to år innen medlemskap) vil være på basisnivå innen rapporteringsåret 2023. Vi lagde medlemspublikasjonen *Åpenhet under ansvar* i forbindelse med første redegjørelse etter åpenhetsloven som ble tatt godt imot.

Åpenhetsloven

Mange av våre medlemmer bruker medlemsrapporten som redegjørelse for åpenhetsloven. 2023 var første gang det var lovpålagt å redegjøre offentlig om aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter etter åpenhetsloven. For å inspirere andre virksomheter i deres arbeid med åpenhetsloven, lagde vi publikasjonen *Åpenhet om ansvar* med eksempler fra våre medlemmers aktsomhetsvurderinger fra de seks trinnene i aktsomhetsvurderingshjulet. Dette betyr ikke nødvendigvis at medlemmenes aktsomhetsvurderingsarbeid er like bra på alle seks trinnene, men at deres arbeid er et godt eksempel på det aktuelle trinnet. Daglig leder representerte Etisk handel Norge i det regjeringsoppnevnte lovutvalget som skrev utkast til åpenhetsloven hvor vi lyktes i å få åpenhetsloven modellert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, som også er grunnlaget for medlemsrapporteringen til Etisk handel Norge.

Det er gledelig å se at stadig flere virksomheter får mer

kompetanse på aktsomhetsvurderingsmetodikken og våre månedlige webinarer om åpenhetsloven og oppdateringer om EUs bærekraftreguleringer er populære med omtrent 50 deltakere i snitt. Vi har etablert faste halvårlige samarbeidsmøter med Forbrukertilsynet hvor vi utveksler erfaringer med loven. Tilsynet deltar også med innlegg på våre webinarer og årskonferansen. Forbrukertilsynet hadde sin første gjennomgang av status for virksomhetenes redegjørelser og det var nedslående at så mange som 20 prosent ikke en gang hadde publisert de lovpålagte redegjørelsene. Kvaliteten på aktsomhetsvurderingene kan også bli bedre, særlig risikokartleggingen og dertil hørende tiltak. Her prøver vi i Etisk handel Norge å bidra, med vårt etablerte kvalitetsnivå på aktsomhetsvurderinger, basisnivået, som består av omtrent 100 egenrevisningspunkter og 12 objektive dokumentasjonskrav. Basisnivå ble en medlemsforpliktelse på årsmøtet i 2022 og medlemmer har to år på å oppnå basisnivået som ligger over åpenhetslovens minstekriterier.

Medlemsrapportering

Medlemsrapporten brukes av mange medlemmer som redegjørelse for åpenhetsloven. Medlemmer omfattet av åpenhetsloven rapporterer på den elektroniske rapporteringsløsningen for virksomheter. Medlemmer i offentlig sektor som ikke er omfattet av åpenhetsloven, rapporterer på en lignende løsning tilpasset strukturen i offentlige anskaffelser. Organisasjonsmedlemmer som ikke er omfattet av åpenhetsloven, rapporterer etter en pdf-mal, som i år er ny med de seks trinnene i aktsomhetsvurderingshjulet, og med tre objektive dokumentasjonskrav. Bare rapporteringsløsningen for virksomheter har flere kvalitetsnivåer: basisnivå, gjennomfører, viderekommende og ledende. Det har vært en kontinuerlig utvikling av rapporteringen for å gjenspeile utviklingen i forventninger og god praksis for ansvarlig næringsliv. Medlemsrådgiverne bruker mye tid på å lese gjennom egenrapporteringen og gi tilbakemeldinger. Medlemsrådgiver er den som fastsetter det endelige nivået, etter at en annen medlemsrådgiver har kvalitetssikret beslutningen.

Offentlig sektor

2023 var første år hvor alle medlemmer i offentlig sektor har rapportert om arbeidet med etisk handel i en digital mal som følger de seks stegene i aktsomhetsvurderingsmodellen. En andel av medlemmene i offentlig sektor er omfattet av åpenhetsloven og rapporterer i virksomhetsmalen, øvrige medlemmer rapporterte i den nyutviklede malen for offentlig sektor. Denne rapporteringen stiller langt høyere krav til redegjørelse om arbeidet enn vi har gjort tidligere, det forventes også nå at offentlige oppdragsgivere anvender aktsomhetsvurderinger som metode. Vi gjennomførte i 2023 også en innspillsrunde blant medlemmer som resulterte i noen tilpasninger fra og med rapporteringen våren 2024. Vi har videreført kurs utviklet spesielt for å anvende aktsomhetsmetodikken i offentlige anskaffelser og løftet risikotema med relevans for offentlig sektor blant annet gjennom samarbeidsprosjektet *Bærekraft 17*. Mot slutten av 2023 satte sekretariatet i gang et rekrutteringsprosjekt for å få flere medlemmer i offentlig sektor, som vi venter resultater av i 2024.

CSRD (direktivet for bærekraftsrapportering)

Senhøsten 2023 startet vi å arbeide med EUs CSRD, først for å øke egen kompetanse og deretter for å utvikle tilbud til medlemmene våre. Vi startet opp et pilotprosjekt med et medlem for å utføre en dobbel vesentlighetsanalyse (fullføres vår 2024). Dette gir oss god erfaring og innsikt i prosessen, slik at vi kan heve intern kompetanse og videreutvikle tilbudet om CSRD veiledning og rapportering til medlemmer, og etter hvert ikke-medlemmer. Vår målgruppe er hovedsakelig bedrifter som blir omfattet i 2025 og skal rapportere i 2026. På grunn av overlapp med våre rapporteringskrav, ser vi det som essensielt å kunne tilby rådgivning til våre medlemmer på CSRD-området.

I november gjennomførte vi en kartlegging av medlemsporteføljen og omtrent 35 prosent av våre medlemmer vil måtte rapportere på CSRD. Vi fikk også kartlagt hvor mange av våre medlemmer som hadde startet med forberedelser til CSRD, samt hva de ønsket eller forventet av tjenester fra oss. Vi hadde nesten 70 prosent responsrate på undersøkelsen, noe som er uvanlig høyt og vitner om stor interesse for CSRD og hva vi kan tilby av medlemstilbud. Vi gjennomførte også en gap-analyse mellom vår egen rapporteringsløsning og rapporteringsstandardene under CSRD. De fleste av våre rapporteringskrav er dekket under CSRD (hovedsakelig under rapporteringsstandard ESRS 2 General Disclosures og ESRS S2 Workers in the Value Chain). En merkbar forskjell er at kravene under CSRD er enda mer omfattende enn våre medlemsrapporteringskrav.

Basert på undersøkelsen og dialog med medlemmer, ble det utviklet et medlemstilbud innen CSRD som inneholder både kurs (oppstart vår 2024) og medlemsforum (oppstart høst 2024). Vi vil også tilby tilleggstjenester innen dobbel vesentlighetsanalyse eller andre prosjekter relatert til CSRD. Vi utforsker muligheten for å tilby en CSRD-rapporteringsløsning (som en tilleggstjeneste) i samarbeid med en ekstern partner. Dette kan føre til at vi kan utvide tilbudet til medlemmene uten å måtte utvikle løsningen selv, slik vi har gjort med medlemsrapporteringen.

Strategimål 2:

Arbeidstakere i medlemmenes virksomhet og leverandørkjede har sikret anstendige arbeidsforhold

Oppsummert: Medlemmenes aktsomhetsvurderinger bidrar til bedre arbeidsforhold i leverandørkjeden, ofte i kombinasjon med våre prosjekter i produsentland, deltakelse i internasjonale og nasjonale arbeidsgrupper, og våre bransjefora for ulike sektorer. Både prosjektene og arbeidsgruppene kan vise til god fremdrift og resultater. Vi har også økt fokus med hyppigere bransjeforum samt utvidet til flere bransjer.

Aktsomhetsvurderingsprosjekter (Norad-finansiert 2021-2024)

Høsten 2023 gjennomførte vi en midtveiseevaluering av Norad-prosjektene. Målene for evalueringen var å dokumentere resultater så langt i prosjektet, foreslå nødvendige endringer og komme med anbefalinger for veien videre. Hver prosjektleder innhentet informasjon gjennom intervjuer med prosjektpartnere og deltakere i prosjektene. Oppsummert fant vi at prosjektene i stor grad leverer på målsetningene og at deltakerne (fabrikkarbeidere i Bangladesh og småbønder i Elfenbenskysten og Sør-Afrika) opplever prosjektene som relevante. Vi ser likevel at det er en del strukturelle faktorer som de små prosjektene våre ikke kan påvirke og som har stor innflytelse på målgruppenes hverdag: som f.eks. minstelønn i Bangladesh og råvarepriser på cashewnøtter og ull. Vi ser også at vi ikke har klart å skape nok medlemsengasjement for prosjektene. Anbefalingene for neste søknadsfase er derfor: Bruke flerpartssamarbeidet enda mer inn i prosjektene for å engasjere flere parter, konsultere Etisk handel Norges medlemmer om hva de ønsker fra aktsomhetsvurderingsprosjekter, koordinere enda bedre med andre initiativer, jobbe med klagemekanismer og vurdere mulighet for direkte leverandørkjedekoblinger. Frist for neste Norad-søknad er høsten 2024.

Grønn sosial dialog og likestillingsprosjektet i Bangladesh

Norad har støttet våre [prosjekter](#) i tekstilindustrien i Bangladesh siden 2015. Midtveisevalueringen for nåværende prosjektperiode viser gode resultater og er i henhold til prosjektplanen. Gjennom Norads sivilsamfunnsordning har vi bidratt til oppbygging av vår søsterorganisasjon Ethical Trading Initiative Bangladesh (ETI Bangladesh) på fabrikker med prosjekter i Grønn sosial dialog (Green Social Dialogue) og kjønnsensitive arbeidsplasser (Gender Sensitivity Workplaces). Prosjektet har i 2023 vist gode resultater i en krevende politisk og økonomisk kontekst hvor valget 7. januar ble boikottet av opposisjonen med valgdeltakelse på bare 40 prosent, inflasjon på nesten 10 prosent og mye offentlig uro om størrelse på minimumslønn, som til slutt ble satt til nesten halvparten av fagbevegelsens krav.

Bangladesh er verdens syvende mest klimautsatte land. Med en halvmeter høyere vannnivå vil 11 prosent av landet forsvinne, og 15 millioner mennesker vil kunne miste sine hjem.

Ekstremtemperaturer er blitt mer vanlig og innendørstemperaturen på fabrikkene ligger to grader over utendørs-temperaturen. Tekstilsektoren står for omtrent 15 prosent av Bangladesh CO₂-utslipp, og er den sektoren som står for største enkeltutslipp. Samtidig er tekstilsektoren en svært verdifull eksportinntekt for Bangladesh med 84 prosent av totaleksporten. Tekstilsektoren er derfor veldig viktig for myndighetene. Det settes økte lovkrav til tekstilsektoren om å unngå negativ miljøpåvirkning, klimagassreduksjon og ivareta menneskerettighetene gjennom EUs direktiver og gjennom den norske åpenhetsloven. Prosjektet vårt i Bangladesh er et svar på både økte krav til bærekraft, men også for å bedre arbeidernes arbeidsvilkår, spesielt kvinner som er de mest sårbare arbeiderne.

Gjennom sosial-dialog-programmet har 118 fabrikker fått opplæring, og i 2023 deltok 12 fabrikker med henholdsvis 11 825 menn og 12 816 kvinner, inkludert endringskampanjer (Behavior Change Communication campaigns) i 55 fabrikker med 152 099 arbeidere (79 301 kvinner) i 2023. På sektornivå har det vært avholdt flere rundebordskonferanser og samarbeid med tyske myndigheter og en nederlandsk organisasjon (GIZ og STITCH), samt Bangladesh Gender Platform og ILOs GBV plattform.

Det kjønnsensitive arbeidsplass-programmet har skapt positive resultater og endret stillhetskulturen til å bli en kultur hvor det er ok å si ifra om trakassering på arbeidsplassen. Det har vært opplæring i 43 fabrikker, hvorav 18 i 2023 og sju internasjonale selskaper har deltatt. 43 komiteer for seksuell trakassering (Sexual Harassment Complaints Committees) fungerer nå slik de skal, og kvinner som blir trakassert kan ta opp saken sin i trygge omgivelser. Det har vært kapasitetstrening for 4 755 arbeidere, hvorav 565 (144 kvinner) i 2023, og utvikling av egne fabrikkressurspersoner på i alt 421 (167 kvinner), og 89 (31 kvinner) i 2023.

Prosjektet grønn sosial dialog er et prosjektet er et pilotprosjekt hvor ETI Bangladesh har en unik posisjon. Ingen andre organisasjoner driver med klima- og bevisstgjøringsarbeid på fabrikkgulvet slik vi gjør sammen med ETI Bangladesh. Fabrikkene har hatt opplæringskampanjer og

laget sine egne handlingsplaner sammen med arbeiderne, og er et godt eksempel på god arbeiderinvolvement. Planene har tydelige KPIer og inneholder blant annet tiltak som resirkulering, vannforbruk, avfallshåndtering og energiforbruk. Totalt 5 fabrikker med 483 arbeidstakerrepresentanter (218 kvinner) sammen med management har fått opplæring.

I september 2023 reiste en delegasjon i regi av Etisk handel Norge med prosjektleder Heidi Furustøl til Bangladesh for å besøke fabrikker som deltar i prosjektene, samt besøke ETI Bangladesh. Vi hadde også møte med den norske ambassadøren til Bangladesh. Deltakere på reisen var: Virke, Forbrukertilsynet, OECDs norske kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, våre medlemmer Varner, Voice og Brav.

Prosjektene kan lett oppskaleres og det er ønskelig å fortsette og å videreutvikle både grønn-sosial-dialog-prosjektet og kjønnsensitive arbeidsplasser-programmet i neste Noradsøkerunde.

Sør-Afrika

I Sør-Afrika gjennomfører vi prosjektet Eastern Cape Upliftment, Empowerment and Sustainability med National Wool Growers Association (NWGA). Prosjektet er nå i en avsluttende fase, og i midtveisevaluering som ble gjennomført i 2023 kunne prosjektet vise til gode resultater i tråd med prosjektmål.

NWGA har gjennom prosjektet fått økt kapasitet til opplæring for marginaliserte bønder i mer bærekraftig ullproduksjon, særlig gjennom ansettelsen av to produksjonsrådgivere som reiser rundt i distriktene og besøker bøndene jevnlig. De deltakende representative strukturene for bøndene ('shearing shed associations') i Joe Gqabi-distriktet i Eastern Cape-provinsen har også blitt styrket gjennom kapasitetsbygging og opplæring, og vi ser forbedringer i forretningsførsel, økt deltakelse og engasjement, særlig fra kvinner og yngre. Mange av de gjennomførte tiltakene for å bedre produksjonsforhold og kvalitet i ullproduksjonen, vil ta flere sesonger for å materialisere seg ytterligere. Men allerede nå er det tegn på forbedret tilstand hos sauene og beiteområder. Sertifiseringen av ti shearing shed associations under bærekraftstandarden Sustainable Cape Wool Standard bekrefter også et skifte mot mer bærekraftig produksjon, og fra fjorårets sesong ser vi at bøndene har mottatt i gjennomsnitt 7 prosent prispremium for sin sertifiserte ull. Imidlertid kan et fall i den generelle ullprisen motvirke disse gevinstene og påvirke inntektene negativt, selv om volumene av ull produsert i saueklippeforeningene forventes å øke. Den planlagte prosjektreisen ble ikke gjennomført grunnet liten interesse fra medlemmer, men vil forsøkes gjennomført Q4 2024.

Elfenbenskysten

Prosjektet Strengthening sustainable practices in the Ivorian cashew nut supply chain gjennomføres i samarbeid med sivilsamfunnsorganisasjonen Inades Formation. Prosjektet følger samme struktur som Vietnam-prosjektet med to målgrupper: cashewbønder/kooperativer og ansatte på cashewfabrikker. Disse målgruppene får kompetanseheving gjennom prosjektet, med mål om å bedre kapasiteten og øke produksjonen av nøttene de dyrker/prosesserer og dermed få en bedre pris for rånetter og ferdige cashewkjerner. Elfenbenskysten er

verdens største produsent av rå cashewnøtter og eksporterte i 2022 78 prosent av disse uprosessert til land som Vietnam og India. Landet har en voksende prosesseringsindustri og staten gir også subsidier for å styrke denne.

I 2023 har opplæringsgruppene hos de tre kooperativene vi jobber med vært aktive. I alt har nå 356 bønder deltatt og fått undervisning i gode dyrkningsmetoder og miljøhåndtering. Vi ser en bedring i kvalitet og produksjon, og vi ser at bøndene velger å selge nøttene sine igjennom kooperativene og dermed finner disse relevante. Medlemsrådgiverne Simen Høy Dybvik og Margrete Eilertsen var i Elfenbenskysten i juni 2023 og møtte de tre kooperativene. De ga inntrykk av at prosjektet er relevant, men at de sliter med lave råvarepriser på nøtter og i perioder større produksjon enn etterspørsel. Cashewnøttavlingene vokser år for år i landet og dominerer i mange områder så tungt at det truer mat sikkerhet og biodiversitet. Vi har kontakt med andre aktører som kan gi innspill til hvordan en neste fase av prosjektet kan se ut, og her er det viktig at vi klarer å knytte oss tettere til virksomhetene som har nøtter fra Elfenbenskysten i sin leverandørkjede. Dette arbeidet fortsetter i 2024.

Vietnam

Prosjektet i Vietnam, finansiert av NorgesGruppens bærekraftsfond Handle og kontingent fra deltakende virksomheter, har som mål å gi opplæring til bønder i gode dyrkningsmetoder, arbeidsstandarder og miljøhåndtering, og å styrke kompetansen til fabrikk som prosesserer cashewnøtter på arbeidsstandarder og sosial dialog. Deltakende virksomheter i prosjektet er; Rema 1000 Norge AS, Coop Norge SA, Orkla Confectionary and Snacks Norge AS, FoodMan AS, Scandza AS, Intersnack Cashew Company, Aldi South Group og Dagab AB. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med lokal konsulentpartner Center for Social Work – Community Development Research and Consultancy, bransjeorganisasjonen VINACAS og bondeorganisasjoner.

En prosjektreise til Vietnam fant sted i april 2023. Flere aktører var med, både den norske ambassadøren og flere prosjektmedlemmer. Det ble utført en omfattende workshop med ulike interessenter i Ho Chi Minh City, fabrikkbesøk og besøk på en cashewnøttplantasje. Prosjektet har god måloppnåelse og aktiviteter ble fullført i henhold til plan. Vi fortsatte opplæringen av bønder, over 50 kurs gjennomført, samt opplæring av ansatte på fabrikk, over 200 deltakere totalt. Det ble utført en studie knyttet til leverandørkjedekoplinger og ny prosjektleder Rikke Mohn Halvorsen overtok etter Ole Henning Sommerfelt i løpet av høsten. Dagab ble nytt prosjektmedlem i løpet av året, og også andre virksomheter har uttrykt ønske om å bli med i prosjektet.

General Manufacturing

Fra og med januar 2024 har vi deltatt på Ethical Trading Initiative UK sitt initiativ for ansvarlig innkjøpspraksis. Målgruppen er General manufacturing, det vil si all vare og tjenesteproduksjon som ikke er tekstil og dagligvare. Det er en serie med workshoper for UK medlemmer, danske, svenske og norske selskap. Mellom workshopene er det en til en møter med alle medlemmer som medlemsrådgiver Cathrine Berg-Nielsen hos oss koordinerer. Vi har 5 norske medlemmer

med i gruppa, Vestre AS, Melbye Group, Connect Bus, Nille AS og Beer Sten AS. Det er 35 selskap til sammen. Dette er et nytt prosjekt og det er ulike forventninger til prosjektet som vil bli gjennomgått og håndtert.

Ansvarlig innkjøpspraksis tekstil

Vi har i 2023 fortsatt deltakelsen i den internasjonale arbeidsgruppen for ansvarlig innkjøpspraksis, der vi har vært med å utvikle Common Framework for Responsible Purchasing Practices sammen med organisasjoner som Fairwear Foundation, GIZ, Solidaridad, ILO Better Work, ETI UK m.fl. Basert på rammeverket, CFRPP, har arbeidsgruppen startet en internasjonal plattform for medlemmer på tvers av organisasjonene, hvor det jobbes med implementering av rammeverket. Plattformen kalles Learning and Implementation Community (LIC), og seks av Etisk handel Norges tekstilmedlemmer deltar på jevnlig sesjoner i LIC hvor det gis kursing og opplæring i rammeverket, samt deling av beste praksis fra medlemmer og eksterne eksperter. Tekstilteamets leder Kaja Elise Gresko er med å fasilitere LIC-programmet, og har hatt ansvar for møtene under prinsipp 4: Fair Payment Terms. De norske medlemmene i LIC følges opp i en mindre arbeidsgruppe hvor vi går gjennom relevante ressurser og deler utfordringer og god praksis. Både ansatte og medlemmer har hentet mye læring fra deltagelsen i arbeidsgruppen, og vi vil også bruke kunnskap og materialer fra LIC i videreutviklingen av Etisk handel Norges kurstilbud på ansvarlig innkjøpspraksis.

MSI Working Group on Forced Labor

Leder for tekstilteamet Kaja Elise Gresko deltar i en arbeidsgruppe om tvangsarbeid med andre sentrale flerpartsinitiativer og organisasjoner, inkludert ETI UK, ETI Sweden, Amfari, GIZ, Fair Labor Association, Fair Wear Foundation og Social Labor and Convergence Programme. Gruppen har særlig fokus på statlig tvangsarbeid i Kina, situasjonen for tekstilarbeidere i Myanmar etter kuppet i 2022, og lovverk knyttet til tvangsarbeid nasjonalt og internasjonalt.

Levelønn

I 2023 fortsatte vi arbeidet med levelønn og gjennomførte flere samlinger med prosjektgruppen, som ble etablert i 2022 for viderekomne medlemmer. I august ble det siste planlagte møtet gjennomført. Medlemmene kom med ønsker for videre innhold og utvikling av gruppen; mer detaljerte workshops på temaet, flere inspirasjonsforedrag fra eksterne, diskusjoner med nye og andre virksomheter. Flere av deltakerne uttrykte at de har hatt stor nytte av levelønnsgruppen, spesielt med tanke på å starte opp arbeid med temaet internt i egen virksomhet. Andre medlemmer har meldt sin interesse for å delta i liknende opplegg. Fremover vil vi jobbe med eksterne samarbeidspartnere og relevante aktører for å imøtekomme arbeidsgruppens ønsker og behov, samt se på mulighetene for å etablere en ny arbeidsgruppe for andre interesserte medlemmer. 29. mars gjennomførte vi også et webinar med Yun Gao og Grace Gao der levelønn i Kina var tema. Dette var en oppfølging av et tidligere avholdt webinar i serien Living Wage Wednesdays som ble startet i 2022.

Bærekraft-17

I 2023 har kategoriteamet for bygg og anlegg i bærekraft 17 gjennomført flere tematiske møter med bransjeaktører om høyrisikokategorier. Møtene har hatt som målsetting å stille gode og relevante krav til leverandørmarkedet for å redusere eller unngå risiko. Gruppen har også løftet frem risiko i produksjon av solceller, noe som mange av våre medlemmer i offentlig sektor har jobbet aktivt med i året som gikk.

Strategimål 3:

Klima- og miljøavtrykket i medlemmers virksomhet og leverandørkjede er redusert

Oppsummert: For første gang rapporterer nå medlemmene på klima- og miljøarbeidet i medlemsrapporten. Mange er kommet i gang med klimaregnskap og arbeidet med vannrisiko er igangsatt. Det samme er prosjektet om avskogingsfrie leverandørkjeder hvor fokuset har vært på soya, mens det i 2024 vil utvides med blant annet kaffe.

Vannrisiko

Våren 2023 ble det gjennomført en kartlegging av medlemmenes arbeid med og ønske om støtte til arbeid med vannrisiko. Flere medlemmer arbeider med dette og en rekke medlemmer var også veldig positive til potensiell medlemsstøtte i dette arbeidet. Grunnet ressursituasjonen var det ikke mulig å følge opp med videre tiltak i andre halvår, men dette kan vi gjøre mer av i 2024 nå som vi har flere ressurser.

Avskogingsfrie leverandørkjeder

Prosjektet tar utgangspunkt i EUs forordning om avskogingsfrie leverandørkjeder. I 2023 gjennomførte vi et seminar sammen med NICFI og Regnskogsfondet knyttet til den nye forordningen. Det var bra oppslutning på seminaret med litt over 30 deltakere (hybrid). Det ble også organisert et webinar knyttet til soya, avskoging og GMO i juni sammen med Denofa og det norske GMO-nettverket med 19 deltakere og gode diskusjoner. Vi satte oss et mål om å arrangere to arrangementer, og det ble gjennomført i henhold til plan. Videre plan vurderes fortløpende. Relevante ressurser deles

internt med sekretariatet og har også vært en del av utsendelser til dagligvaremedlemmene. Vi representerer fremdeles Norge inn i ENSI, men deres finansiering ser ikke ut til å holde lenger enn andre kvartal 2024.

Strategimål 4 :

Etisk handel Norge skal være Nordens ledende flerpartssamarbeid og pådriver for bærekraftig forretningspraksis

Oppsummert: Målt i antall medlemmer og omsetning er Etisk handel Norge den største flerpartsorganisasjonen i Norden. Ingen andre tilsvarende organisasjoner måler fremdriften i arbeidet med bærekraftig forretningspraksis målt opp imot et objektivt basisnivå på aktsomhetsvurderingene. Vi har stor nytte av samarbeidet med våre søsterorganisasjoner. Vi har levert flere store høringsuttalelser og får stadig mer gjennomslag for etisk handel hos myndigheter og politiske beslutningstakere.

Joint Ethical Trading Initiatives (JETI)

Våre søsterorganisasjoner i Storbritannia, Danmark og Sverige, og etter hvert Bangladesh (som er på vei til å bli en selvstendig søster-organisasjon), er viktige samarbeidspartnere for oss. Vi er alle fire flerpartssamarbeid med hovedsakelig samme Code of Conduct. Sekretariatene i de fire landene har faste møter seg imellom, slik som innenfor dagligvare, tekstil, marked- og kommunikasjon og egne ledermøter. I JETI deler vi informasjon om pågående saker, verktøy, rapporter og samarbeid om politisk påvirkning og bransjesamarbeid, som kommer alle medlemmer til gode. Medlemmer får også adgang til diverse kurs, seminarer og arbeidsgrupper. Sammen med ETI UK har vi felles prosjekt i tekstil-sektoren i Bangladesh.

Samarbeidspartnere

Vi har tett kontakt med OECDs kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, Forbrukertilsynet og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Vi har også jevnlig kontakt med

Nærings- og fiskeridepartementet og Barne- og familiedepartementet, og vi har reetablert kontakten med Utenriksdepartementet, og møter andre statlige aktører ved behov. Vi har også samarbeid med Cicero og deres VOM prosjekt (Omstilling av matsektoren).

I offentlig sektor har vi videreført og styrket samarbeidet med DFØ blant annet med en oppdatering av standard kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i anskaffelser. Dette er et kontraktsvilkår som brukes av en stor gruppe offentlige oppdragsgivere, inkludert mange av våre medlemmer. Vi sparrer også med DFØ om konkrete risikoområder og om risikohåndtering innenfor rammene av offentlige anskaffelser. Seniorrådgiver Monica Dalberg er i 2023 oppnevnt til faggruppen for SOA Bærekraft, en kurs- og sertifiseringsordning for offentlige anskaffelser.

Påvirkningsarbeid

Etisk handel Norge skal jobbe for å øke oppslutningen om etisk handel. I 2023 har vi blant annet skrevet flere [offentlige uttalelser](#) som skal gi veiledning til næringsliv i konfliktområder: Russlands ulovlige angrepskrig mot Ukraina og Israel-Palestina konflikten med fraråding av handel og investeringer i okkupert område, og fraråding av handel som innebærer tvangsarbeid i Kina. Vi har en egen arbeidsgruppe for medlemmer om Myanmar, egne møter med blant annet EUs ambassadør og den norske ambassade i Myanmar, og med Utenriksdepartementet. Vi har jevn kontakt med Barne- og familiedepartementet, som har ansvar for åpenhetsloven, og med Nærings- og fiskeridepartementet som har overtatt deler av ansvarlig-næringsliv-porteføljen fra UD. NFD vil trolig også få ansvaret for EU-loven om forbud mot produkter laget under tvangsarbeid. Vi har skrevet flere høringsvar på bærekraftlovgivning fra EU – bærekraft-rapporteringsdirektivet (CSRD). Vi har laget høringsvar på anskaffelsesutvalgets forslag til ny om offentlige anskaffelser og også levert høringsvar på EUs lov om forbud mot tvangsarbeid. På årskonferansen vår deltok politisk ledelse fra NFD, og politisk ledelse fra UD deltok på et av våre arrangementer under Arendalsuka om Kina og handel. Vi opplever at interessen for Etisk handel Norge øker og at embetsverket og politisk ledelse ser på oss som fageksperter og spør oss til råds. Dette er også i tråd med vårt strategidelmål hvor Etisk handel Norge skal være myndighetenes foretrukne fagekspert på bærekraftig forretningspraksis og aktsomhetsvurderinger.

Kurs og arrangementer

Det har vært stor pågang på våre kurs og arrangementer i 2023. Porteføljen med kurs og arrangementer kan deles inn i to kategorier:

1. Faste, regelmessige kurs og webinarer: Heldags- og halvdagskurs i aktsomhetsvurderinger.

Ansvarlig innkjøpspraksis to ganger i semesteret. Vi lanserte klimakurs: Fra ambisjon til konkrete mål. Månedlige webinarer om Åpenhetsloven og oppdateringer fra EU. Rapporteringsworkshop for medlemmer og basisnivå og gjennomførernivå-gjennomganger. Vi avholdt også faste

kurs for offentlige oppdragsgivere.

2. Temabaserte workshops, forum og webinarer. Ofte forbeholdt medlemmer.

I løpet av året har vi holdt faste kurs i aktsomhetsvurderinger heldags, og halvdag. I august tok vi et veivalg og delte opp i heldags 6-timers kun fysisk deltakelse. Halvdagskurs gjorde vi til heldigitalt kurs. Å innrette kursene på denne måten var med bakgrunn i tilbakemeldinger fra deltakere på læringsutbytte av hybride kurs. Jevnt over var det gode tilbakemeldinger på innhold og utførelse, men en gjentakende tilbakemelding var at deltakere ønsket en mer praktisk tilnærming med oppgaver og eksempler fra andre bedrifter. Kursene har fått flere gruppeoppgaver i helfysiske klasserom og lagt opp til samtale og erfaringsdeling mellom deltakere. De digitale kursene har fått tilpasset praktisk opplegg til en digital form. De siste tilbakemeldingene fra anonyme questbacks har vært veldig gode.

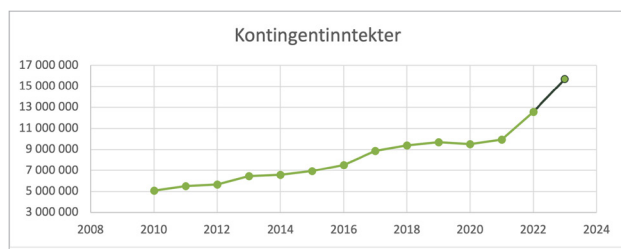
I de temabaserte medlemsforum og seminarer i 2023 har vi for eksempel hatt tema som: sosiale revisjoner og sertifiseringsordninger, introduksjon til levelønn, hvordan komme i gang med klimaregnskap, ull og mohair i Sør-Afrika, dagligvareforum, tekstilforum, medlemsmøte for organisasjoner og fagforeninger, arbeiderrepresentasjon i kinesiske leverandørkjeder, due diligence i Kina, medlemsmøte med Forbrukertilsynet og medlemsforum om solcelleanskaffelser.

I alt gjennomførte vi over 60 kurs og arrangementer i 2023 med flere enn 2.600 påmeldte. Vi opplevde noe nedgang i deltakere på kurs i aktsomhetsvurderinger og nedgang i webinarer om åpenhetsloven. Det er nok en konsekvens av at åpenhetsloven er mer etablert og informasjonsbehovet er mindre. I begynnelsen av 2024 ser vi stor interesse for oppdateringer fra EU og informasjonsbehov for CSRD-rammeverket.

Strategimål 5:

Etisk handel Norge skal ha en god og forutsigbar økonomi

Oppsummert: Økonomien vår er god, og egenkapitalen øker. Vi sikrer både arbeidsplasser og kan gi mer medlemstilbud ved flere ansettelser, medlemsverktøy og andre ressurser. 2023 ga særs høy medlemsøkning, og gode tall for kommunikasjon og i sosiale medier.

Kommunikasjon

2023 var et særdeles godt år hvor vi fikk mye oppmerksomhet takket være åpenhetslovens inntog. Dette gjorde at vi hadde en god knagg å henge medlemstilbudet vårt på, gjennom kampanjer på sosiale medier, og landingsider og kampanjesider på nettsidene våre. Dette førte til en rekordøkning i antall medlemmer, men også mange gode oppslag i ulike bransjemedier. Mange av disse mediene var interessert i å høre hvordan virksomhetene skulle forberede seg til åpenhetsloven. Daglig leder fikk stor og god spalteplass i Skomagasin, Dagligvarehandelen, Sportsbransjens magasin, Anbud 365, Vårt Land, med flere.

Daglig leder blir også stadig mer brukt som "ekspertkom-

mentator" i Dagens Næringsliv hvor hun blant annet uttalte seg om Statskraft vurderinger om at selskapet sannsynligvis bidrar til tvangsarbeid i Kina. Denne ekspertrollen for media ser vi fortsetter også i 2024 med blant annet DN's artikler om videresalg av fisk og tvangsarbeid i Kina.

Sosiale medier

Veksten på LinkedIn fortsetter å øke, og er nå oppe i 3216 følgere, opp fra 2853 i fjor og opp fra 1487 i 2019. Veksten er altså betydelig med en ny følger hver eneste dag hele året. LinkedIn er vår foretrukne kanal hvor vi når våre kontakter, som medlemmer og virksomheter, best. I 2024 satser vi også mer på Instagram, hvor våre to studentpraktikanter jevnlig poster gode innlegg. Antall følgere på Facebook ligger jevnt med fjoråret på 2500 følgere.

Økonomi og medlemsutvikling

Årsresultatet for 2023 viser et positivt resultat på kr. 770.434, noe som i hovedsak skyldes høyere inntekter fra medlemskontingent, mindre forbruk på flere prosjektposter, og annen periodisering av kostnad enn opprinnelig budsjettert. Per 31.12.23 var det 217 medlemmer i Etisk handel Norge, mot 200 ett år tidligere. Antallet nye medlemmer for 2023 ble 35. Antall utmeldinger var 18, hvorav ett medlem gikk konkurs.

Gjennomsnittlig kontingentinntekt for 2023 var kr 76.286, opp fra kr 62.920. Gjennomsnittet påvirkes av fordelingen mellom store og små medlemmer, generell indeksregulering av kontingentsatsene, samt medlemmenes eventuelle økning eller reduksjon i omsetning (danner grunnlaget for kontingentberegningen).

Det er så langt for 2024 godkjent 3 nye medlemmer, mot 15 på samme tid i rekordåret 2023, men vi har gode muligheter for å rekruttere en god del nye medlemmer i løpet av 2024. Medlemskontingentinntektene er flere enn budsjettert, så her vil det komme mer inntekt enn budsjettert. Det er avtalt betalingsoppdrag for 2024. Inneværende NORAD-prosjekt løper ut 2024, og ny søknadsprosess er i gang. Solid egenkapital på 9,2 MNOK gir trygghet for videre drift. Styret anser på bakgrunn av ovennevnte at Etisk handel Norges økonomiske stilling, samt kortsiktige og langsiktige planer, gir grunnlag for fortsatt drift.

Styret bestod av fire kvinner og fem menn.

Det har ikke vært noen eksklusjoner i 2023. I 2022 vedtok styret å ekskludere tre medlemmer på bakgrunn av at de ikke overholdt medlemsforpliktelsene i henhold til Etisk handel Norges Prinsipperklæring.

Sekretariatet

Sekretariatet bestod av fem menn og sju kvinner, i tillegg til to studentmedarbeidere (begge kvinner). Det var 12,9 årsverk i 2023, mot 10,3 i 2022 og 9,3 i 2021 og 2020. Økt antall ansatte gjenspeiler flere medlemmer og det er en gledelig utvikling. To ansatte har sluttet i jobben hos EHN i 2023.

Medlemsrådgiverne har sin egen portefølje av medlemmer i ulike bransjer. Medlemmene følges opp jevnlig i henhold

til avtalte handlingsplaner i arbeidet med etisk handel, i tillegg kan alle medlemmer kontakte sin rådgiver ved behov. Medlemsrådgiverne utvikler og holder kurs og seminarer, de utvikler en rekke ressurser, verktøy og maler, og driver omfattende veiledningsarbeid, spesielt i forbindelse med den årlige medlemsrapporteringen. Det er stor medlemsverdi i å ha en egen medlemsrådgiver, og dette er helt avgjørende for at medlemmene skal få fremdrift i aktsomhetsvurderingsarbeidet. Det gjennomføres en årlig medlemsundersøkelse. I år var svarprosenten lavere enn vanlig, trolig fordi den kom for tett opp til CSRD-spørreundersøkelsen. Tilbakemeldingene ga høye score på medlemsrådgivningen og viser hvor viktig medlemsrådgiverne er for verdien av medlemskapet.

Det avholdes utviklingsamtaler med alle ansatte to ganger i året og en årlig HMS-undersøkelse med tiltaksplan. Det avholdes faste, ukentlige kontormøter og rådgivermøter. Vi har hatt heldagssamling på Melkebutikken på Lille Tøyen,

todagerssamling i mai på DNT-hytta Breivoll gård, og todagerssamling i september på Reenskaug hotell i Drøbak. Det er også månedlige sosiale samlinger for sekretariatet. Vi følger IA-avtalen, men Etisk handel Norge er ikke del av avtalen, og vi kan ha opptil 8 egenmeldte fraværsdager uten legeerklæring. Det totale sykefraværet har gått ned fra 7 prosent i 2021 til 6,9 prosent i 2022 og 6 prosent i 2023. Av dette er 4 prosent legemeldt fravær, 1 prosent egenmeldinger, 1 prosent syke barn. Sykefraværet er ikke arbeidsrelatert. Det har ikke funnet sted arbeidsuhell eller ulykker i løpet av året. Etisk handel Norge følger en miljøplan i henhold til Miljøfyrtårn som har som mål å redusere skadelige miljøeffekter av Etisk handel Norges virksomhet. Vi ble miljøfyrtårnsertifisert i 2022 og følger rutiner og handlingsplaner. Styret vurderer risikoen for negativ miljøpåvirkning som lav.

For styret i Etisk handel Norge

Oslo, 20. mars 2024

Ingvill Størksen, Direktør, politikk og myndighetskontakt
Coop Norge, styreleder

Rikke Mohn Halvorsen, seniorrådgiver, Etisk handel Norge,
ansattvalgt styrerepresentant

Kjetil Vee Moen, bransjedirektør teknisk handel Virke,
nestleder

Yngvill Ofstad, bærekraftansvarlig, Bergans

Bjart Thorkil Pedersen, fagsjef bærekraftig handel,
Norgesgruppen

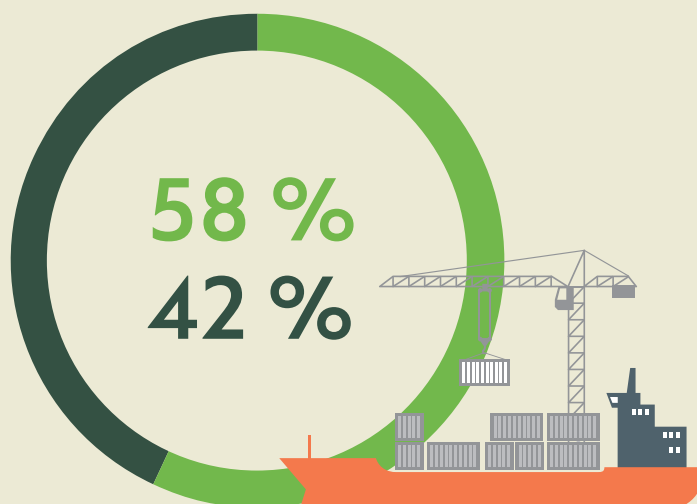
Vegard Krohn Neverlien, CSR Manager, Varner

Andrew Preston, seniorrådgiver, Norsk Folkehjelp

Elvur Hrønn Thorsteinsdottir, avdelingssjef, Stavanger
kommune

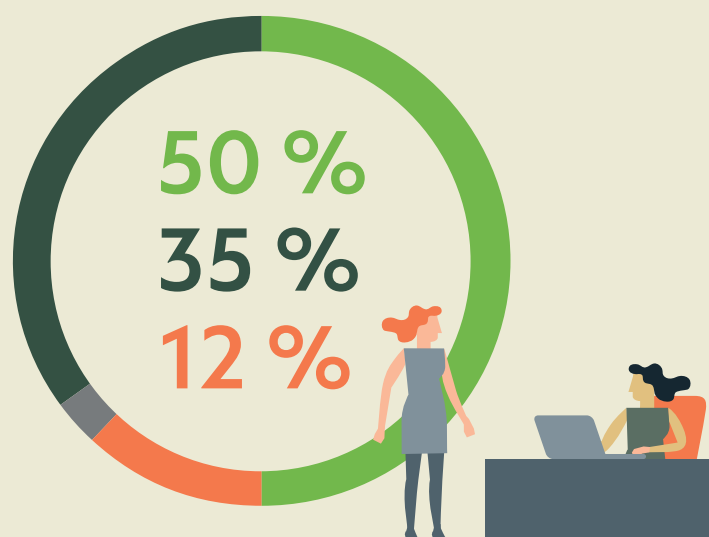
Jørgen Kaurin, fungerende avdelingsleder, Fellesforbundet

Heidi Furustøl, daglig leder Etisk handel Norge

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

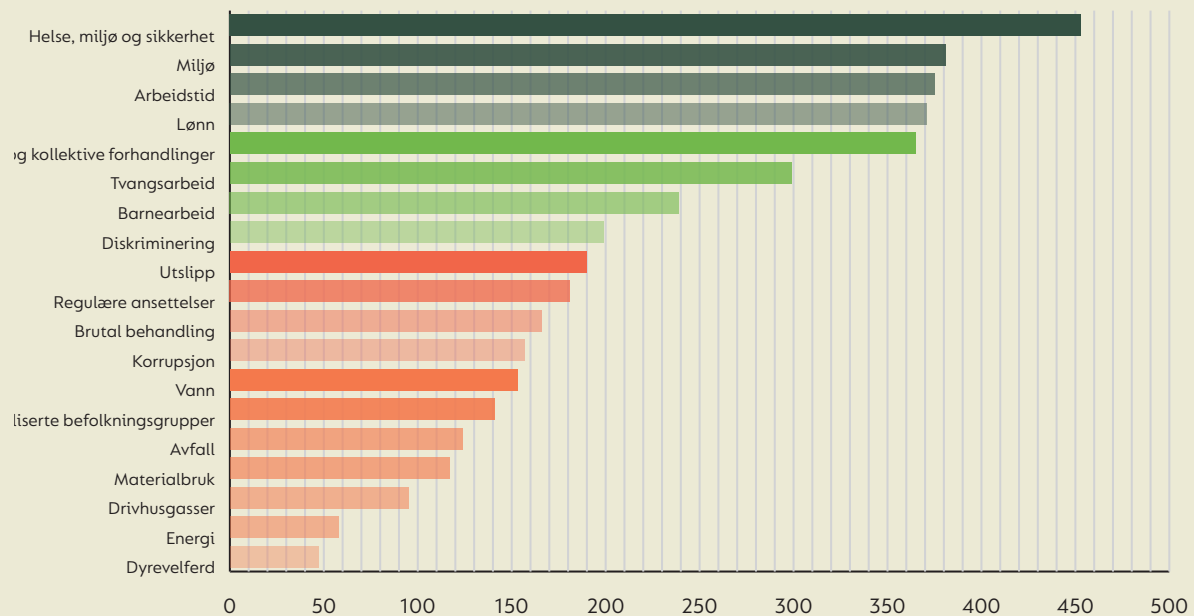
58% av våre medlemmer leverer varer til offentlig sektor, mens 42 % ikke gjør det.

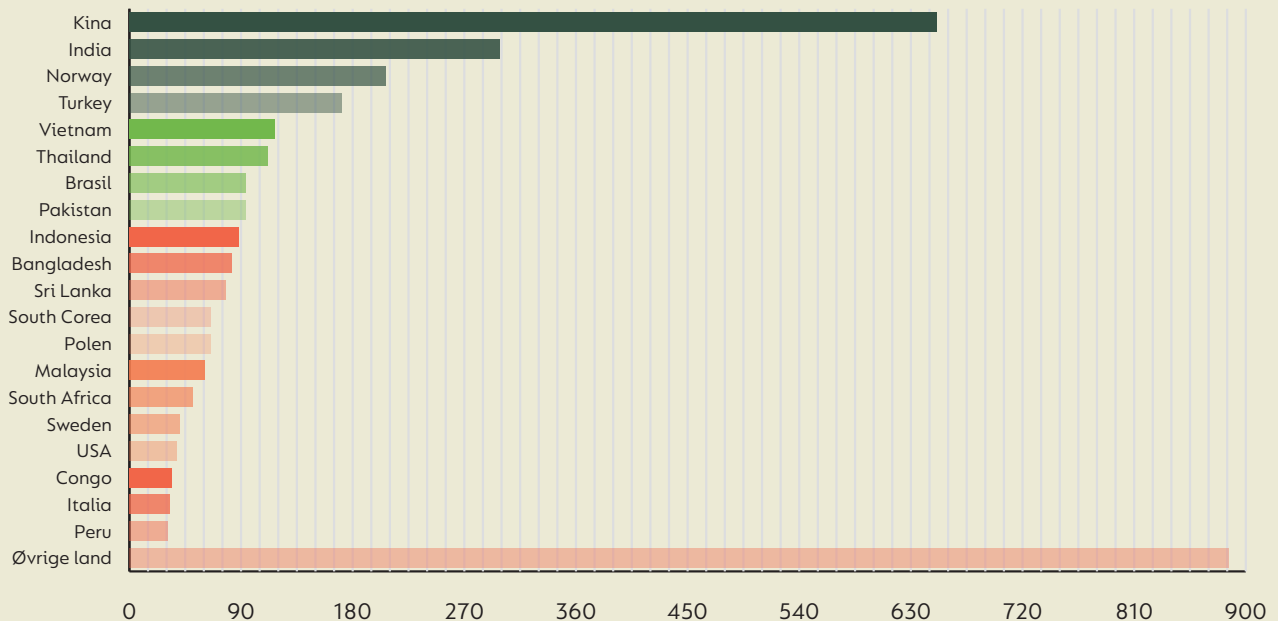
Hvordan bedriftene kjøper inn

50% av innkjøpene er direkte fra produsent, 35% via mellomledd og 12 % fra helt eller delvis egen-eid produksjon, og 3% annet.

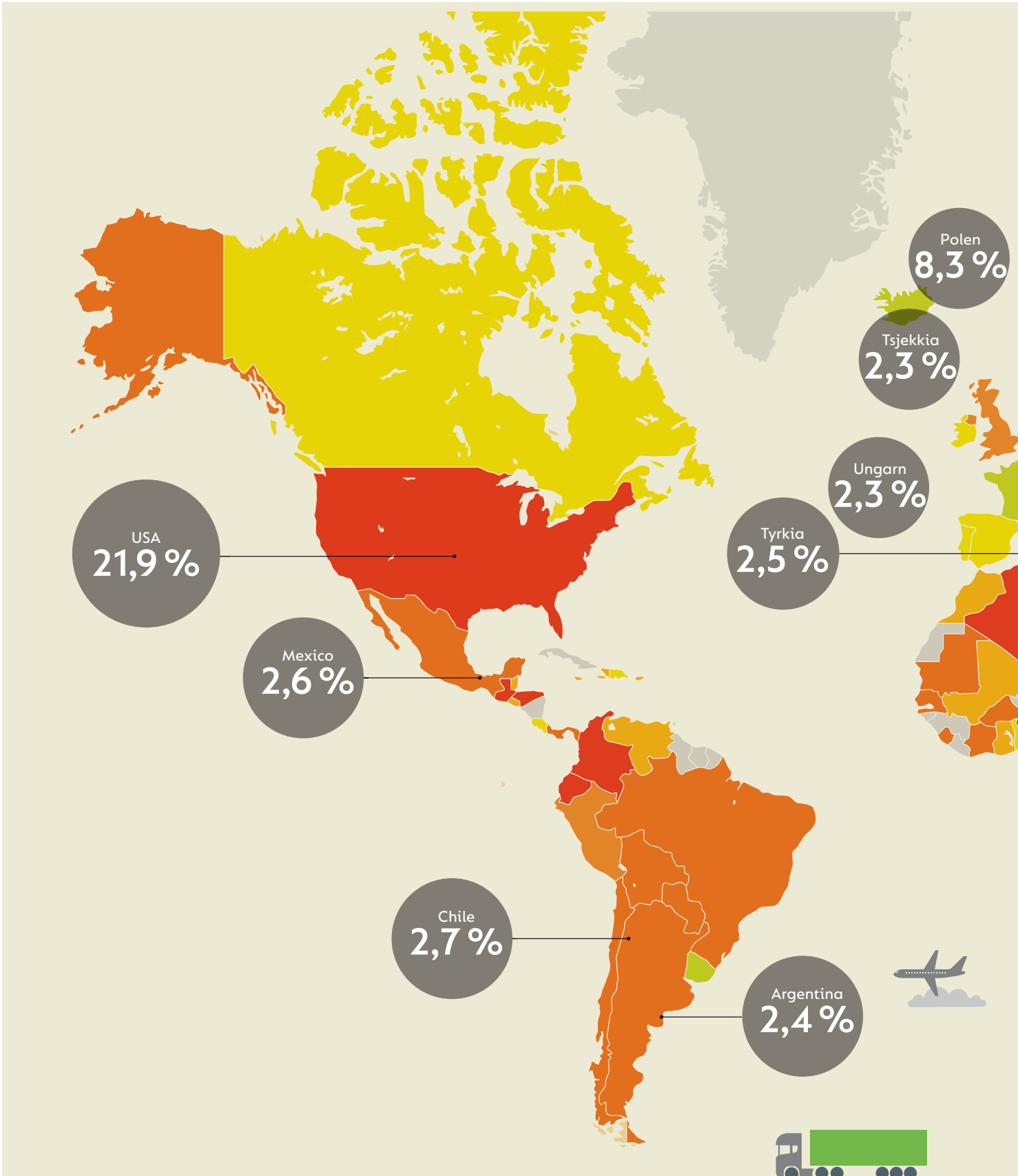
ANTALL GANGER ET TEMA ER DEFINERT SOM VESENTLIG GJENNOM MEDLEMMENES AKTSOMHETSURDERINGER

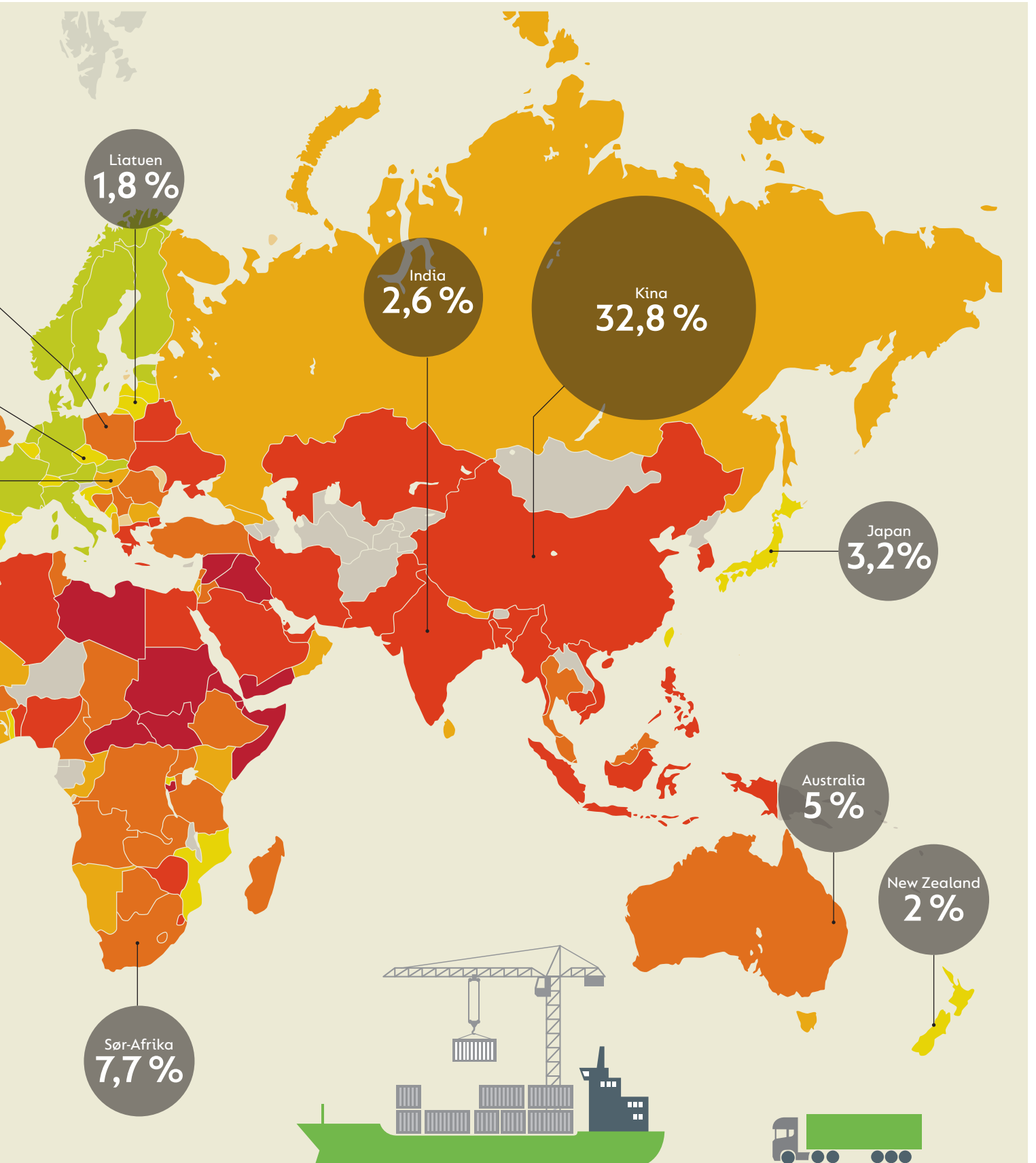

ANDEL AV LAND I FOR VESENTLIGE UTFORDRINGER I LEVERANDØRKJEDEN SOM ER DEFINERT OG PRIORITERT GJENNOM AKTSOMHETSURDERINGER

10 PÅ TOPP LAND SOM MEDLEMMER KJØPER FRA UTENFOR VEST-EUROPA

Etisk handel Norge har stor pågang på sine mange kurs. Etisk handel-konferansen i 2023 ble raskt fulltegnet, og vi søkte derfor til Dansens hus for Etisk handel-konferansen i 2024. Salen tar 300 mennesker, men også dette lokalet ble fulltegnet. Bildene under er fra julekonferansen for medlemmer i 2023.

